

Kontrola inwestycji zagranicznych ze względu na bezpieczeństwo narodowe: analiza porównawcza reżimów prawnych w Unii Europejskiej oraz Stanach Zjednoczonych

Streszczenie popularnonaukowe

Ostatnie trzydzieści lat to postępująca internacjonalizacja – lub jak niektórzy uważają hiperglobalizacja – stosunków gospodarczych. W wyniku tego procesu stworzono system głębokich ponadnarodowych współzależności i powiązań, którego celem było i jest zwiększanie efektywności ekonomicznej. W dzisiejszych czasach nikogo więc nie dziwi, że produkt, który jest projektowany w Stanach Zjednoczonych, jest następnie rozwijany w Europie a później wytwarzany w fabrykach w Azji Południowo-Wschodniej. Jednak ostatnio ten neoliberalny porządek wydaje się zmieniać i przekształcać w nowy układ oparty na geostrategicznej rywalizacji pomiędzy państwami i innymi podmiotami międzynarodowymi. Państwa wydają się przy tym zwracać większą uwagę na względy bezpieczeństwa narodowego, próbując kontrolować inwestycje zagraniczne i międzynarodowe przepływy handlowe. Jednocześnie jednak starają się one zachować (w miarę możliwości) korzyści wynikające ze swobodnego przepływu inwestycji. Pchane w dwóch przeciwstawnych kierunkach, państwa muszą zdecydować, co będzie regułą definiującą ich gospodarki w nadchodzących latach - ochrona bezpieczeństwa narodowego (z czym związane są określone koszty), czy raczej otwartość rynku wewnętrznego na inwestycje zagraniczne (z czym mogą się jednak wiązać określone ryzyka w zakresie bezpieczeństwa narodowego). Ta sprzeczność jest sednem proponowanego projektu badawczego.

W ramach projektu zaplanowano przeprowadzenie badań nad dwoma modelami regulacyjnymi służącymi ochronie bezpieczeństwa narodowego w zakresie kontroli inwestycji zagranicznych w Stanach Zjednoczonych oraz Unii Europejskiej. Analiza porównawcza tych dwóch reżimów, z których każdy ma inne tradycje historyczne i podejście do kontroli inwestycji, pozwoli na wszechstronne zrozumienie istniejących różnic i podobieństw oraz przyczyn stojących za nimi. Badania te pomogą również rzucić nowe światło na zalety i wady każdego z reżimów, a tym samym ułatwić podjęcie decyzji innym państwom o wyborze najbardziej odpowiedniego rozwiązania. Przedmiotem szczególnej uwagi będzie również wpływ pandemii Covid-19 i jej następstw gospodarczych na kształtowanie się modeli regulacyjnych w tym zakresie (np. trwający kryzys ekonomiczny w większości krajów zachodnich i ekspansywna polityka gospodarcza Chin).

Proponowane badania będą podstawą do analizy doktrynalnej dotyczącej możliwości stworzenia na poziomie międzynarodowym nowych mechanizmów harmonizujących niektóre aspekty kontroli inwestycji zagranicznych. W tym kontekście, podjęta zostanie próba identyfikacji tych kwestii, które mogą być przedmiotem harmonizacji, form ich regulowania (np. niewiążące rekomendacje, zobowiązanie prawne) oraz instytucji międzynarodowych w ramach których takie działania mogą zostać podjęte (np. OECD, Światowa Organizacja Handlu, Konferencja Narodów Zjednoczonych ds. Handlu i Rozwoju). Wyniki projektu posłużą również do weryfikacji modelu teoretycznego zaproponowanymi przez Anthea Roberts i in., pozwalając na ocenę zmian zachodzących w obszarze polityki inwestycyjnej przez pryzmat transformacji istniejącego paradygmatu międzynarodowej współpracy gospodarczej (tj. od porządku neoliberalnego do geoeconomicznego).